

206 F 363
Pisep IV 51.1

Иза. бр. 85341

Р Е Ч

ГОВОРЕНА У ПАЛАНЦИ 21. ДЕЦ. 1863. НА ПАРАСТОСУ

ПЛЕМЕНИТОГ

ЂОРЂА СТОЈАКОВИЋА

Ц. К. ДВОРСКОГ САВЕТНИКА.

ОД

АЦЕ ПОПОВИЋА.

82341

P P P

ТОБОРЕНА 7 ПАЧАНИН 21. АПР. 1863. НА ПАРАСТОЦА

УВЕЩАВАМ

ПОРТА СТОЛБЕ О РИ И В

Д. К. АБОРКОН О БРЕТНА

О

АМЕ ПОДОННА

История Минеральных Вод

Честити зборе!

Велико је заиста и потресајуће оно магновење, у ком говорник и слушаоци једна осећања, једну жалост и тугу делећи, један према другоме стану. Говорник да слушаоцима своје боле изражавајући њива срца у сачуствовању још већма разнежи и заплаче, ако је уобште могуће ону жалост увеличати, коју не само ја, не ви браћо и господо слушаоци, не његов рођени брат, но цело данас живеће Србство осећа; да и само потомство дуго ће осећати морати. Чистим срцем и признателном душом излазим данас ја на ово свето место, да велику твоју сен слави и у народу нашем неумрли покојниче поздравим! Да је поздравим, да јој мојим гласом скорб и печал целог овог сабранија изјавим: да као што ти је душа на земљи чиста и сјајна била, да тако сад весела с благословом целог народа србског (да и самих туђинаца), к небу — у бесмрће, у вечност одлетити може. Блага душо незаборављеног покојника, опрости мени што ћу ја тебе велику и величаствену мојим малим даром сујетно се трудити, да славу твоју и заслугу за народ србски откријем, и у сачуствујућа срца излијем. Не, нечинимо ми то, што би мислили да смо кадри твој некористољубиви — народу посвећени живот нашим речма достојно описати. Не, него туга и благодарност које нам уједно из срца изтичу, побуђују нас, да ти тамјан чисте признателности и неизгладимог спомена принесемо. Слушај нам речи, а гледај нам срца.

Србски народе! јадан и тужан! За све на свету чини се да је смрт gluвa и слепа, за тебе само и за твоје највртније синове и бистро види и добро чује. Јер не по реду, не по година, него по њивој извртности: оцева, стубова, бранитеље и једине спаситеље твоје тужни Србе грозна и пакостна смрт граби и у мрачни их гроб меће. У најопасније за те време Србине, увек је тебе њена немила стрела згађала. Од смрти Душана до данашњег дана увек је мрачно, увек је кобно небо над нашом и над наших праотаца главом било. И ако нам се је који зрак наде кроз густе тмине указивати почео, брзо је и ненадно да и незаслужено, бура јада на нас долазила, која нам је с жељом наду и поуздање у бездан сурвавала! Вишњи Творче! некорим ја твоје неиспитајеме путе ни твоје неизменљиве одлуке! Но по слабости срца човечијег болујући болом тежким, дрзнуо сам зажалити и на саму милост твоју, на које ме је жалост за ненакнадимим губитком навела. Па и јесмо ли те ми о вечна правдо! грђе увредили, него што те остали народи вређају, да над нама твоју јарост тако жестоко изливаш?

„О ти србска земљо лепа.

Што сагреши небу гори,

Да те таки удес цепа

И синове твоје мори..”

Борђа Стојаковића блаженој сени избрано сабраније, скупили смо се, да по силама нашим, последњу дужност христјанску учинимо; христјанску велим, јер ми спрам нигда довољно неожаљеног покојника и веће дужности имамо да извршимо, у којима нам је он предпутник и учитељ био, а то су: истинно човекољубје, пламена љубав к народу и народности својој, највеће пожртвовање за света наша права, а најплеменитије некористољубије! У тим је врлинама наш покојник тако велики и тако недостижан био, да ћемо му не само међу Србима заман равна, него и међ свима осталим народима старог и новог света једва подобна наћи. Решителна пожртвовања за благостање отачбине, налазимо у повестницама Грка и Римљана; но та сва пожртвовања била су понајвише дела једног тренућа, а не годинама премишљана до светиње сазрела, и тако рећи ваплоћена решителност на пољу ума и поштења за свој се народ жртвовати. Некористољубиво дакле пожртвовање творца наших благовештенских закључака, најплеменитијег нашег родољуба Борђа Стојаковића, далеко је веће и сјајније нег сва дела Брута и Катона! Јер ако се на његов значај обавремо, ладним умом и независтним оком његове труде, заслуге и побуђења која су га руководила проценимо, онда поражавајућом истином један другом привикнути морамо: *Умр'о нам је највећи и пошоњи неустрашими борац за права наша!*

Но ја вас видим честито сабраније! кад вам ово кажем, које жалошћу за покојником, које важношћу ових речи преко мере смућене и плачне. Неплачите; оваки се покојници као што је *ил. Борђе Стојаковић* био, неоплакују сузама. За мале боље, за свакидашње и обичне губитке има век суза; велики и ненадни пораз умртвљава милосрђе, изсушује извор из ког сузе теку. Или зар мислите да ћемо ми плачним очима сени покојника угодити, и оног се бремена опростити које нам је он оставио, да га у њему заступамо? Не; започето и даноноћним трудом од њега неговано, разјашњавано и доказано наше право, неуморно и неустрашимо иштући, да већ једном у живот ступи, то нек буде суза којом ћемо гроб његов оросити? Таке сузе нек овлаже ону свету земљу, у којој његове кости почивају, да барем из њих други *Борђе Стојаковић* никне, ако га Србка nebude родити кадра. Јест, браћо и пријатељи! само тако чинећи уговешемо над нама лебдећој сени највећег Србина овог столећа. Да постигнемо дакле, шта нам је он као највишу целъ и највећи задатак тако ватрено заступао, морамо се оружати његовом стрпељивошћу, издржањем, мудрошћу, а и оном врлином која није најмања између осталих; а то је правдом и правичношћу; са којима је наш неумрли покојник и највеће противнике своје, на своју страну придобијати знао.

Да постигнемо дакле наше пламене намере, треба да будемо самостални и да се ни од кога с правога пута заводити недамо. Јер и код нас има доста лажних пророка, који, које из зле намере, које из странпутног уверења труде се да нас заведу. Има их и таквих, који свету и блажену памет најчеститијег и најнекористољубивијег нашег покојника пред светом желе да окаљају. Ово су она мајушна и сажалења достојна срца, којима је туђа величина само зато сметала, што је на њих сенку бацала где су сијати мислили. Ови су подобни онима недостојним анђелима, о којима нам света књига приповеда, да су и самом Богу владу престети хтели, док нису нечастиви постали. Ко се на земљи таквих подuzeћа лађа, тај сам себи највеће препреке на пут ставља. Оваких се чувати морамо; ови су узрок пропасти сваког — и најсилнијег народа.

Но да се опет к теби обратим о блажена сени! Али где да почнем, где ли да свршим опис и хвалу твога славног живота! Твој је живот тако делобогат, тако важан и од непрецениме користи за Србство у свима тежким околностима био, да би мени толико времена за ценење и хвалу његову требало, колико си ти дана и година у јавном животу провео. Али то ће дело повестнице и задатак позднијих дана бити. Па и коме да ја твој живот и дела описујем? Твојој браћи, твојима земљацима? О та не њима, него ниједном Србину није нужно онога живот описивати, ког је сваки као и оца и мајку Србства познавао. Који Србин није твој земљак био, кога ниси ти као брата сматрао и љубио? Ми смо сви твоје, а ти си наше общте благо био. Прими велики покојниче благодарност, хвалу и благослов народа, који је неутешан за тобом; види и увери се блажена сени, да се ништа веће ни узвишеније постићи неможе, него кад се човек од земље, душа од тела дели, да све живо за њим уздане и заплаче се; кад цео народ једног човека земном остатку рекне: *Лака му земља, а вечна му памеш.*

А ми честито сабраније! молимо се са целим народом Богу, да он свевишњи, који нам је *Борђа Стојаковића* у најгоре по нас доба, као *Мојсеја Израилћанима*, да нас избави, послао; да његовим духом, умом, врлинама и изванредним родољубјем млога и млога србска срца и умове задане и напоји: на увеличање имена свога, а на славу, дику и понос народа нашег.

